

ԶԱՐԵՀ ՊՏՈՒԿԵԱՆԻ

ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԱՅ ՀՆԱՏԻՊ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ

Թէեւ Հայ Հնատիպ (1512-1700) գրքերը բաւական ուսամնասիրուած են՝ սակայն դեռ կան գրադարաններ, որոնց Հնատիպ գրքերու ցանկը լոյս չէ տեսած: Յայտնի է որ Ամերիկայի գրադարաններուն մէջ գտնուող Հայ Հնատիպ գրքերը մինչեւ օրս կը մնան անծանօթ:

Հոս կը ներկայացնենք թէ՛ Պտուկեան Հնատիպ գրքերու ցանկը եւ թէ՛ կու տանք անունները այն գրադարաններուն՝ ուր կը գտնուին օրինակներ այս գիրքերէն: Այս տեղեկութիւնը առնուած է Kevorkianի «Catalogue des “Incunables” Arméniens» (1511-1695), Genève, 1984, գիրքէն, ինչպէս նաեւ «Հայ Հնատիպ Գրքի Մատեմագիտական Ցուցակ» (1512-1800), Երեւան, 1963 տպագրութենէն:

Նկատելի է որ այս երկու կարեւոր ուսումնասիրութիւնները չեն յիշատակած որեւէ Հայ Հնատիպ գիրք որ կը գտնուի Ամերիկայի գրադարաններուն մէջ:

Մենք հոս կը նշենք Հեղինակին ծանօթ Ամերիկայի եւ Եւրոպայի գրադարանները՝ որ ունին Հնատիպ Հայ գրքեր, տպուած 1700էն առաջ:

Ներկայ ցանկը կը պարունակէ երեք հրատարակութիւններ՝ որոնք անցեալին չեն յիշուած գրականութեան մէջ:

Հետեւեալ ցանկին մէջ կու տանք.

1. Առաջին գծին վրայ գրքին անունը:
2. Երկրորդ գծին վրայ (K), R.H. Kévorkianի «Catalogue des “Incunables” Arméniens» (1511-1695), Genève, 1986 գրքին թիւը, եւ (H) «Հայ Հնատիպ Գրքի Մատեմագիտական Ցուցակ» (1512-1800), Երեւան, 1963, գիրքին թիւը:
3. Երրորդ գծին վրայ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի գրադարանները՝ որոնք ունին այս գիրքը:
4. Հեղինակին գրադարանին գիրքը (PB):
5. Հայաստանի գրադարանները որ ունին այս գիրքը:

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹՅՆՆԵՐ

- AP - Armand Pushman, N.Y.
 ARS - Bibl. de l'Arsenal, France.
 BM - British Museum, London.
 BN - Bibliothèque Nationale, Paris.
 BODL - Bodleian Library, Oxford.
 BRIT - British Library, London.
 GT - General Theol. Seminary, N.Y.
 GULB - Gulbenkian Library, Jerusalem.
 H - «Հայ Հնատիպ Գրքի Մատենագիտական Ցուցակ», (1512-1800). *Երևան*, 1963:
 HL - Harvard University, Boston.
 INALCO - Univ. of Paris, (Sorbon Nouvelle).
 K - R.H. Kévorkian, «Catalogue des "Incunables" Arméniens», (1511-1695); *Genève*, 1986.
 MAZ - Bibliothèque Mazarine.
 NL - Necoberry Library.
 NY - New York Public Library.
 OH - Ouzounian House, N.Y.
 PAL - Bibl. Palatine de Palme, Italy.
 PART - Library of the Armen. Patriarchate, Istanbul.
 UGAB - Library of Arm. Gen. Ben. Union, Paris.
 UT - Union Thelolgy Library, N.Y.
 VAT - Vatican Library, Rome.
 VM - Վենետիկ Մխիթարեան Գրադարան.
 WM - Վիեննայի Մխիթարեան Գրադարան.
 ZM - Զմմառի վանքի Գրադարան.

ԱԿԹ - Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Կենդրոնական Գրադարան.

ԳԱԹ - Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Գրականության և Արուեստի Թանգարան.

ՀԳ - Ա. Միասնիկեանի Պետական Հանրապետական Գրադարան.

Մ - Հայկական ՍՍՌ Մեսրոպ Մաշտոցի հնատիպ գրքերի բաժին.

ՊԹ - Հայկական ՍՍՌ Պետական Պատմական Թանգարանի Գրադարան.

ՊՀ - Երևանի Պետական Համալսարանի Գրադարան.

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

- 1512 ԱՂԹԱՐԹ - ՎԵՄԵՏԻԿ
K2, H5
BN, BO, GU, VM
PB - թերի եւ որոշ էջեր ձեռագիր.
Մ
- 1539 AMBROSIUS THESEUS. INTRODUCTIO IN ... Ferrara
K199, H7
BM, BN, BODL, NL, NY, VM, WM, HL
PB - Երկու օրինակ, մեկը թերի.
Մ
- 1583 L. THURNEISSER. ONOMASTICUM... Berlin
K201, H17
BM, BN, HL
PB
- 1586 M. A. MARSILIUS, HYDRAGIOLOGIA SIUE ... Roma
K158, H19
BO, MA
PB - Երեք օրինակներ.
- 1621 Ֆ. ՌԻՎՈԼԱ, ԲԱՌԳԻՐԹ ՀԱՅՈՑ - Միլան
K190, H24
AP, BN, VM, BM, BODL, VAT,
- 1630 ԱՌԱԻԵԼ ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ - Հոռոմ
K165, H28
BM, BN, BODL, GULB, MA, VAT, VM, WM, HL
PB
Մ, ԳԱԹ
- 1633 Ֆ. ՌԻՎՈԼԱ, ԲԱՌԱԳԻՐԹ ՀԱՅՈՑ - Փարիզ
K192, H29
BN(3), MAZ, BM, VAT, ZM
PB(2)
Մ, ՀԳ, ՊՀ
- 1642 ԿԱՐԳԵԱԼ ՍՈՒՐԹ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՊԱՏԱՐԱԳԻ - Հոռոմ
K166, H33
BN, MAZ, ARS, BM, BRIT, BODL, UT, OH, HL,
PB

13
ԷԿԵԽԵՆ
ՀԱՆԵՑԵՆ

SIVE
DISSERTATIO

DE

STATU ARMENIAE
ECCLESIASTICO ET POLITICO,

TAM PRISTINO, QUAM HODIERNO,

Quam

DEO TRINUNO CLEMENTER ANNUENTE,

Sub Moderamine

Pl. Reverendi, Excellentissimi atque Amplissimi

DN. JOH. ERNESTI GERHARDI,

SS. Theol. D. ejusdemque in incluta Academia Salana

Prof. Publ. famigeratissimi,

Dn. Patroni, Præceptoris & Promotoris summo animi grati
cultu & pietate æternum devenerandi,

Publicæ luci ac Eruditorum ventilationi subijcit

M. MARTINUS KEMPIUS, P.L.C.

Regiomontanus-Prussus,

ANNO O. R. ԺԾ ԼԾԸ LXV. Mense Januario.

Typis Johannis Jacobi Bauhofferi.

Մ. Գեմպիուս, Եկեղեցի հայերէն (այս. 1665)

- 1643 ՆԵՐՍԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ, ՅԻՍՈՒՍ ՈՐԴԻ - ՎԵՄԵՏԻԿ
K13, H37
UGAB, VM, WM, GULB
ՀԳ, Մ, ԳԱԹ, ՊԹ
- 1650 Կ. ԿԱԼԱՆՈՍ, ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ - Հոռոմ
K169, H43
MAZ, ARS, BRIT, BODL, GULB, VAT, ZM
PB
Մ, ԳԱԹ, ՊՀ
- 1660 ՅԻՍՈՒՍ ՈՐԴԻ - Ամսդերտամ
K14, H48
WM, VM, BM, GULB, ZM
PB(3)
Մ, ՀԳ, ՊԹ
- 1661 Կ. ԿԱԼԱՆՈՍ, ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ - Հոռոմ
K171, H49
GT, MAZ, BODL, GULB, VAT, ZM, VM, WM
PB
ՀԳ, Մ, ՊՀ
- 1664 ՇԱՐԱԿՆՈՑ - Ամսդերտամ.
K19, H53
BN, MAZ, MV, WM, PATR, GULB, AP
PB(2)
ՀԳ, Մ, ԳԱԹ, ՊԹ, ԱԿԳ
-
- 1665 KEMPIUS, M. DISSERTATIO DE STATU ARMENIAE ECCLE-
SIASTICO ET POLITICO TAM PRISTINO, QUAM HODIERNO.
56 leaves, 4to, (Jena)
PB [Ունի հայերէն բառեր] [18×14cm]
-
- 1666 Ո. ԵՐԵՒԱՆՑԻ, ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ - Ամսդերտամ.
K21, H56
BN, MAZ, UGAB, MV, WM, PATR, MB, BODL, GULB
PB(3)
ՀԳ, Մ, ԳԱԹ, ՊԹ, ԱԿԳ
- 1667 ԳԻՐԳ ՍՐԲՈՑՆ ՄԱՇՏՈՑԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ - Ամսդերտամ.
K28, H62
ARS, VM, GULB, VAT
PB
ՀԳ(2), Մ, ՊԹ

Գրիգորի Երանանի Աշտիկոյն Զանգեզու Որոնէնցի Հարցմունք Պատմիչ
Եւ զգումարս Գրիգ. Աշտիկոյնայ յանանց Օրնէս Ըն. Լրբոյ

ԱՄԵՆ ՀԵՐԶՈՒՆԺՈՂԻ ԶԱՄԵՆ
ՄԻՅԵԻՆԶՄԵՐԻՄԵՆ Ե՛ ԶԼՐԿԵ ԳԲԼ
ԶԳՈՐԾ ԶԴԻՊՈՒՄԾ ԶՍԱՀ ԶԿԵԱՆԿ Ե՛ ԶՍ
ՍԻՆՈՅԻ
Պատմաբանիս Դոքսորդատիտ և զճախատագիր. և զհրամանն համ
բանէնս, ինչ ասան, ինչ ասանց մեր գործիչ. այդ ամ ի հարկէ՝ զի զեղ
խաբար զիւնցողս մշարեցելն.

- 1667 ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ – Ամսդերտամ.
H61
AP
- 1668 ԳԻՐԲ ԱՇԽԱՐՀԱՅ ԵՒ ԱՌԱՍՊԵԼԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆՑ – Ամսդերտամ.
K30, H65
VM, WM, INALCO, UGAB, BODL, GULB, ZM
PB
ՀԳ, Մ, ՊԹ, ԳԱԹ, ՊՀ
- 1668 Ո. ԵՐԵՒԱՆՑԻ, ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ – Ամսդերտամ.
K31, H66
BN, UGAB, VM, WM, BRIT, BODL, GULB
PB
ՀԳ, Մ
- 1669 Ա. ԴԱԻՐԻԺԵՑԻ, ԳԻՐԲ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ – Ամսդերտամ.
K32, H69
BN, INALCO, ARS, VM, PATR, BODL, GULB, ZM
PB
ՀԳ, Մ, ԳԱԹ, ՊԹ, ՊՀ
- 1699 ՏՕՆԱՑՈՅՑ ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ (ԹԵՐԻ) – Ամսդերտամ.
K33, H(72)
BN, UGAB, VM, WM, BM, GULB, ZM
PB
Մ, ՊԹ
- 1669 ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ.
K34, H—
VM, WM, GULB, ZM
PB
- 1673 ALPHABETTUM ARMENUM, (ԱՅԲՈՒԲԵՆ ՀԱՅՈՑ) – Հոռմ.
8 քերթ, 11×17սմ.
PB
- 1673 ԳԻՐԲ ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ – Մաքսիլիա.
K38, H28
VM, WM, ZM
PB
Մ
- 1674 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀՈԼՈՎ. ԶՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ – Հոռմ.
K173, H84
BN, VM, WM, BRIT, BODL, GULB, VAT
PB
ՀԳ, Մ, ՊԹ, ՊՀ

- 1675 Յ. ՀՈԼՈՎ. ՔԵՐԱԿԱՆ. ԼԱԹԻՆ. ՀԱՅՆԵՐԷՆ - Հոռմ.
K178, H89
AP, BN, VM, WM, PAL, BODL, GULB, VAT
PB
ՀԳ, Մ
- 1675 ԳԻՐՔ ԱՅԲՈՒԲԵՆԻՑ ԵՒ ԿԵՐՊ ՈՒՍԱՆԵԼՈՅ - Մաքսիլիա
K43, H92
AP, VM, ZM
Մ
- 1675 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍԵՑԻ - Հոռմ.
PURITAS HAYGICA SEU GRAMMATICA ARMENICA.
K179, H88
AP, VM, WM, BM, BODL, GULB, VAT
ՀԳ, Մ
- 1675 ԱՐՀԵՍՏ ՀԱՄԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ - Մաքսիլիա.
K44, H91
INALCO, BM, BN
PB
Մ
- 1677 ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ ՀԱՅՈՅ - Հոռմ.
K180, H102
AP, BN, INALCO, VM, WM, BM, BODL, GULB, VAT, ZM
PB,
ՀԳ, Մ
-
- 1684 ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՏԱԹԵԻԱՑԻՈՅՆ
[Տպագրեալ եղիւ ի գործարանում Զուղայու, ի բուին ՌձԼԳ]
[Երկու հին թերթ, մնացեալը կորսուած է]
PB
-
- 1685 ԳԻՐՔ ՍՐԲՈՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ - Վեմետիկ.
K148, H129
AP, UGAB, VM, WM, PATR, BM, GULB, ZM
PB,
ՀԳ, Մ, ԳԱԹ, ՊԹ, ՊՀ
- 1685 ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԾԱՂԻԿ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆՑ - Վեմետիկ.
K149, H132
BN, VM, WM, GULB
PB
ՀԳ, Մ, ԳԱԹ, ՊԹ

1687 ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀՈԳԵՆՈՒԱԳ ՍԱՂՄՈՍԱՑՆ – ՎԵՆԵՏԻԿ.

K84, H144

AP, BN, UGAB, WM, GULB, ZM

PB

ՀԳ, ԳԱԹ

1690 La DICHIARATIONE DELLA LITURGIA ARMENA.

Թարգմանութիւն իտալական Սրբազանի – ՎԵՆԵՏԻԿ.

K151, H151

AP, BN, VM, WM, ZM

PB,

Մ

1692 ՇԱՐԱԿՆՈՑ – Ամսդերտամ.

PB

ՀԳ, Մ, ՊԹ

1695 ԲԱՌԳԻՐԲ ԼԱՏԻՆԱՑԻՈՑ ԵՒ ՀԱՅՈՑ – Հոռմ.

K189, H161

BN, VM, WM, GULB, VAT

PB

Մ, ՀԳ

1698 ԳԻՐԲ ԱՇԽԱՐՀԱՑ ԵՒ ԱՌԱՍՊԵԼԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆՑ – Պոլիս.

K108, H175

WM, VM

PB

ՀԳ, Մ, ՊԹ

1698 ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ – Ամսդերտամ.

K62, H169

BN, INALCO, VM, WM, BM, BODL, GULB, PB(3)

PB

ՀԳ, Մ

1698 ԵՐԵՄԻԱ ՄԵՂՐԵՑԻ, ԲԱՌԳԻՐԲ ՀԱՅՈՑ – Լիվոռնոյ.

K105, H172

UGAB, VM, WM, PATR

PB

ՀԳ, Մ, ԳԱԹ, ՊԹ, ՊՀ

1699 ԴՈՒՌՆ ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ – Ամսդերտամ.

K64, H177

AP, BN, VM, WM, BODL

ՀԳ, Մ, ԳԱԹ